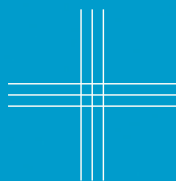

FOKUS

Farmakonomer skal i gang med medicinsamtaler

10

GENBRUG

Brugte injektionspenne bliver til designerstole

SIDE 20

COMPLIANCE

Mange tager ikke Wegovy som tiltænkt

SIDE 26

VIDSTE DU, AT ...

170 borgere i gennemsnit dagligt får
en medicin- eller compliancesamtale
på et af landets apoteker?

Det hjælper dem til at få gode medicinvaner.

INDHOLD

5 Leder

Bekymring for de små apoteker og onlineapotekerne

6 Nyheder

8 Medieklip

• FOKUS

• **Farmakonomer i gang med medicinsamtaler**

• **10** Præcisering af retningslinjer på vej

• **14** Uddannelsespakke skal klæde farmakonomerne på

16 Apotekerkonferencen

Foreningsfællesskabet i fokus

20 Fra brugt injektionspen til designerstol

25 Medicinpriser falder igen

26 Wegovy tages ofte ikke i tiltænkt dosis

29 Rundtur på apoteker kvalificerer nyt medlemsnet

30 Råd til ledelse

32 Mentalisering gør en forskel
Ny viden

33 Livet med... forhøjet blodtryk

34 APOTEKERLAND

FOKUS

Farmakonomer gør sig klar til medicinsamtaler

10

Jeg kender ikke til andre nye lægemidler, hvor halvdelen af brugerne ikke tager lægemidlet som det er tiltænkt

Anton Pottegård
professor ved
Syddansk Universitet

Læs mere side 26

20

GENBRUG. Hvad bliver der af de brugte injektionspenne, som indsamles på apotekerne? Nogle af dem bliver til designerstole.

Djævlén i detaljen

OM GANSKE KORT TID ændres den model, der har reguleret apotekernes økonomi siden moderniseringen af sektoren i 2015.

Vi kender hovedlinjerne. De blev tegnet med de ændringer af apotekerloven, som Folketinget vedtog enstemmigt tidligere på året. Her blev det blandt andet besluttet, at lægemiddelavancen og frihandelsavancen skal kunne skilles ad, så apotekerne fremover får et højere honorar for udlevering af lægemidler, mens afgiften på frihandelsvarer øges, og udligningsafgiften erstattes af en højere sektorafgift.

Det er først og fremmest en hensigtsmæssig og nødvendig justering af systemet. Både for apotekerne men også for de mange tusind borgere, der hver dag henter deres medicin og får hjælp og faglig rådgivning på apoteket. Med den nye økonomiske styringsmodel, som loven giver mulighed for, honoreres apotekerne fremover primært for det, de er sat i verden for: rådgivning og udlevering af medicin. Og der åbnes op for, at fagligheden på apotekerne i endnu højere grad kan udnyttes med nye rådgivningsydelser og udvidelse af de eksisterende. Det betyder, at apotekerne i endnu højere grad kan bidrage til at aflaste andre steder i et presset sundhedsvæsen.

Så langt så godt. Nu skal alle detaljerne falde på plads i den bruttoavanceaftale, der skal udfylde lovens nye rammer. Og djævlén ligger som bekendt ofte i detaljen. For selv om hovedlinjerne i den nye økonomimodel er tegnet med ændringerne i apotekerloven, skal selve udmøntningen gerne falde rigtigt ud,

I Apotekerforeningen er vi bekymrede for de små apoteker og for onlineapotekerne. De står med apotekernes nye økonomimodel til at miste store beløb fra den ene dag til den anden.

Jesper Gulev Larsen,
formand for
Danmarks Apotekerforening

hvis utilsigtede konsekvenser af den nye styringsmodel ikke skal risikere at føre til apotekslukninger.

På ni år er antallet af apoteker steget med 70 procent. Der er kommet online-apoteker, og åbningstiderne er udvidet – en udvikling, der betyder, at apoteket er kommet tættere på borgerne landet over. Sådan skulle det gerne blive ved med at være. Det kræver imidlertid, at den nye bruttoavanceaftale tager højde for de utilsigtede konsekvenser af de store omfordelinger af midler apotekerne i mellem, som den nye model medfører.

De små apoteker og onlineapotekerne bliver taberne, og det bekymrer os. De står med den nye model til at miste store beløb fra den ene dag

til den anden. Det kan umuligt have været hensigten og er heller ikke rimeligt – hverken over for de borgere, for hvem det er vigtigt at have et apotek tæt på, eller over for de apotekere, som oplever, at det økonomiske grundlag for deres drift over night er væsentligt svækket. Derfor er det også uforståeligt, at det ikke er lykkedes at få ministeriet til at se behovet for at afbøde konsekvenserne, herunder for en overgangsordning, så den enkelte får tid til at tilpasse sig.

Det gør det så meget desto vigtigere, at det lykkes at lande en aftale, der dæmper de utilsigtede konsekvenser af den ændrede styringsmodel, så vi sikrer, at der også fremover er grundlag for at drive også mindre apoteker og onlineapoteker i Danmark. I Apotekerforeningen gør vi alt, hvad vi kan. ●

LÆGEHJÆLP. På hjemmesiden Restordre.dk kan læger og andre sundhedsprofessionelle få overblik over, hvilke lægemidler, der er i restordre, samt tilgængelige alternativer, så de ikke udskriver et præparat, som ikke kan fås, når borgeren kommer ned på apoteket.

Restordre.dk overtages af regionerne

Hjemmesiden restordre.dk gøres permanent, og driften overgår til Region Syddanmark

HVILKE LÆGEMIDLER ER AKTUELT I RESTORDRE? Og hvad er et oplagt alternativ? De spørgsmål kan praktiserende læger og andre sundhedsprofessionelle nemt få overblik over på hjemmesiden restordre.dk. Og det vil de også kunne fremover.

Restordre.dk, der har været et midlertidigt projekt sat i verden af to farmakologiske afdelinger ved Syddansk Universitet med professor Anton Pottegård i spidsen og København Sønderbro Apotek, gøres nu permanent, og driften overtages af Region Syddanmark.

Siden blev lanceret som et forsøg på at afhjælpe konsekvenserne af lægemidler i restordre, og den har vist sig så nyttig, at den altså skal fortsætte.

Overtagelsen glæder koncerndirektør Kurt Espersen.

"Syddansk Universitet har gjort et stort stykke arbejde for at gøre informationer om restordrer lettilgængelige, og de praktiserende læger har taget imod projektet med stor begejstring. Derfor er jeg glad for, at vi i Region Syddanmark kan overtage driften af hjemmesiden, så lægerne også i fremtiden kan få glæde af oversigten og hurtigt finde frem til et relevant alternativ til gavn for både dem selv og patienterne," siger Kurt Espersen.

Klinisk Farmakologi på Odense Universitetshospital og København Sønderbro Apotek skal fortsat bidrage til driften af restordre.dk. ●

Den faglige bemanning på apotekerne øget

Antallet af faglige timer på apotekerne er steget markant det seneste år. Farmaceuttimerne er øget med 6 procent, og farmakonomtimmerne er steget med 2 procent. Samlet set svarer det til 76 nye fuldtidsstillinger i sektoren.

Stigningen betyder, at man nu er på vej tilbage på bemandingsniveauet i 2021, før den store afgang af farmakonomer i 2022.

Andelen af farmaceuter på apotekerne er i øvrigt stigende. I 2017 var det mindre end hver femte faglige medarbejder, der var farmaceut. Nu er det mere end hver fjerde.

Mere end hver tiende fravælger medicin af økonomiske grunde

Mere end hver tiende – eller 12 procent – har inden for det sidste år undladt eller udskudt at købe receptpligtig medicin, fordi de ikke havde råd. Det viser en ny undersøgelse, som Megafon har gennemført for Apotekerforeningen. For de fleste (64 procent) sker det i forbindelse med starten på et nyt tilskudsår, hvor man ikke fik tilskud.

Undersøgelsen, hvor lidt over tusind danskere bliver spurgt om deres holdning til og brug af apoteket, gennemføres af Apotekerforeningen hvert år.

NYT FRA VERDEN

Apoteker i Frankrig kan nu udlevere antibiotika uden recept

I et forsøg på at lette presset på læger, og reducere antibiotikaforbruget, kan franske apoteker nu udlevere antibiotika mod visse tilstande som halsbetændelse og simpel blærebetændelse uden en lægerecept.

En ny lov tillader apoteker at udføre hurtige diagnostiske tests og udlevere

antibiotika, hvis testen er positiv. For halsbetændelse tages en prøve fra halsen, og for blærebetændelse udføres en urintest. Dette initiativ sparer tid og ressourcer i sundhedssystemet.

For at kunne udlevere antibiotika uden recept skal apotekerne have gennemført en obligatorisk uddannelse.

En del +65 vælger selv at betale for vaccination

Omkring 2.200 danskere over 65 år har de sidste måneder valgt at gå på apoteket og selv betale for at få en vaccination mod influenza – selvom de kunne have fået den gratis som et led i det nationale vaccinationsprogram. Det viser tal fra Apovac. 236 apoteker landet over tilbyder vaccination mod bl.a. influenza.

Danskernes medicinforbrug stiger

Danskernes indtag af medicin fra apotekerne steg med 6 procent i 2023 – både når det gælder forbrug og omsætning. Det viser en analyse fra Apotekerforeningen.

Tre pointer fra analysen:

1. Der blev sidste år brugt mest af det kolesterolsænkende lægemiddel atorvastatin målt i døgndoser. Danskerne indtog samlet set **359 mio. døgndoser**.

2. Der blev købt flest pakninger og tabletter med paracetamol (Panodil, Pinex, Pamol). Det blev til **11 mio. pakninger** svarende til knap 1 mia. piller – 170 til hver eneste dansker i gennemsnit.

3. Danskerne brugte flest penge på semaglutid (Ozempic og Wegovy mv.) mod diabetes og overvægt, der omsatte for **2,8 mia. kr.**

Kritik af årets vaccinationsløsning

For langt væk, for korte åbningstider, for svært at få tid. Det er nogle af de kritikpunkter, som borgere har rejst i forskellige medier, siden vaccinationssæsonen gik i gang den 1. oktober. At vaccination mod lungebetændelse ikke er en del af årets program, har også vakt kritik fra blandt andre Ældre Sagen.

Jyllands-Posten Aarhus, JydskeVestkysten
sn.dk, **Helsingør Dagblad** m.fl.

SYV ORGANISATIONER gik i oktober sammen om at kritisere regeringens forslag om **at tillade private at købe medicin hjem fra tredjelande** i et debatindlæg bragt i Sundhedsmonitor og omtalt i blandt andet Berlingske. Her delt på LinkedIn

Læger og apoteker efterspørger opioider i mindre pakker

Læger, apoteker og politikere retter hård kritik mod medicinalbranchen, som ofte ikke kan levere stærkt afhængigheds-skabende morfinpiller og andre opioider i passende små pakningsstørrelser. Det betyder, at lægerne ofte må udskrive større pakninger, end der er behov for.

T2 NEWS, **Berlingske** m.fl. den 15. oktober 2024

At have styr på sin medicin er en del af at have styr på sin sygdom. Derfor skal regeringens forslag til pakkeforløb også indeholde tilbud, der sikrer patienten den bedst mulige rådgivning om brug af medicin.

Jesper Gulev Larsen,
formand for Apotekerforeningen i debatindlæg i
Dagens Pharma den 31. oktober 2024

Apoteket.dk's opslag om D-vitamin på Facebook og Instagram nåede bredt ud.

Udnyt BD Rowas™ nye Customer Learning Centre

Vi har lyttet til din tilbagemelding og kan nu præsentere vores nye kunderettede læringsplatform: Customer Learning Centre. Målet er at gøre det lettere for dig at bruge vores løsninger ved at give dig direkte adgang til et stort udvalg af brugervenligt uddannelsesmateriale. Ved hjælp af platformens e-læringsmoduler, instruktionsvideoer og lynvejledninger kan du fremover finde den nødvendige viden om vores lagerrobotter, når og hvor du har behov for det. Da vi ved, at tid er afgørende, har vi designet platformen, så du kan bruge den til at løse problemer og afhjælpe brugerfejl – hurtigt og effektivt.

Vi er banebrydende inden for automatisering og har i dag langt over 14.000 lagerrobotter installeret i over 60 lande. Vi har stor erfaring og ved, at det er vigtigt at yde målrettet kundeservice. Således er vores team af eksperter dedikeret til at hjælpe dig og være på forkant med vores nyskabende teknologi.

Thomas Lacentra
Commercial Lead
MMS Rowa DRI

+45 2199 3860
thomas.lacentra@bd.com

For at få adgang til Customer Learning Centre skal du blot besøge clc.rowa.de og logge ind med BD Rowas Single sign-on. Herefter kan du hurtigt finde eksperthjælp og udbygge din viden om vores lagerrobotter.

Lær mere om din BD Rowa™ produkter:
clc.rowa.de

Få hjælp til Customer Learning Centre via mail til: DL-Training_Solutions@bd.com

Få hurtigt svar på brugerspørgsmål her:
<https://rowa.de/de/page/training-videos/>

Har du ikke et BD Rowa-log-in, eller har du ikke oprettet en BD Rowa™ Single sign-on-konto, skal du blot sende en e-mail til os på: rowa.customerportal@bd.com

Hos BD Rowa™ har vi forpligtet os til at levere værdi til vores kunder, og vi er glade for nu at kunne gøre dit arbejde lettere via Customer Learning Center.

Præcisering af retningslinjer for **medicinsamtaler** på vej

Aftalekort, samtykke og sikring af diskretion. Det er nogle af de ting, man som apoteksansat skal tage højde for, når man fremover skal lave medicinsamtaler på apoteket.

AF: ANNE-SOPHIE RØMER THOSTRUP
ILLUSTRATIONER: MAI-BRITT AMSLER

Når en patient fremover forlader apoteket efter en medicinsamtale, bliver det med et såkaldt aftalekort i hånden – et fysisk stykke papir, hvor der står, hvad en medicinsamtale er. Aftalekortet skal sikre, at patienten ikke er i tvivl om, hvad det er for en ydelse, vedkommende netop har modtaget. Her er det også muligt at notere, hvad man har talt om ved samtalen.

Aftalekortet er et resultat af den dialog, der har været med Styrelsen for Patientsikkerhed i forbindelse med udvidelsen af apotekernes sundhedsydelser. Hvor det tidligere alene har været farmaceuter, der måtte udføre medicinsamtaler på apoteket, betyder nylige ændringer i apotekerloven, at farmakonomer nu også kan udføre ydelsen. I den forbindelse har Styrelsen for Patientsikkerhed lagt vægt på, at man som patient aldrig må være i tvivl om, at man netop har modtaget en sundhedsydelse – i dette tilfælde en medicinsamtale.

Foruden aftalekortet vil apotekerne opleve, at der er flere præciseringer, de skal forholde sig til i forbindelse med medicinsamtaler. Manualen for medicinsamtaler er nemlig blevet opdateret i forbindelse med, at farmakonomerne nu også skal udføre samtalerne.

For det første er det skrevet ind i manualen, at apotekspersonalet skal sørge for at få informeret samtykke fra patienten, inden medicinsamtalen afholdes. Desuden er det indskærpet, at personalet skal tilgå FMK for at sikre, at patienten er i målgruppen for medicinsamtalen. Endelig er det blevet præciseret, at medicinsamtaler skal foregå under hensyntagen til diskretion og ikke må afholdes hen over skranken.

"Præciseringerne kommer på baggrund af den dialog, vi har haft med Styrelsen for Patientsikkerhed i forbindelse med udvidelsen af apotekets sundhedsydelser i regi af Apotekerloven

Vi ved, at det for nogle apoteker kan kræve alternative løsninger, men kravet om diskretion er også et tegn på, at den ydelse, som apotekerne leverer, bliver taget alvorlig fra myndighedernes side

Birthe Søndergaard sundhedsfaglig direktør
i Apotekerforeningen

Ændringer i apotekerloven

Hvor det tidligere alene har været farmaceuter, der måtte udføre medicinsamtaler på apoteket, betyder nylige ændringer i apotekerloven, at farmakonomer nu også kan udføre ydelsen.

Man forventer, at bekendtgørelsen træder i kraft i januar 2025.

- > 2024. I den proces har Styrelsen for Patientsikkerhed lagt vægt på, at forholdene omkring informeret samtykke og diskretion bliver præciseret i manualen,” siger Birthe Søndergaard, som er sundhedsfaglig direktør i Apotekerforeningen.

Foruden et aftalekort, er der blevet udviklet en række andre hjælpematerialer, som apotekerne kan bruge i forbindelse med medicinsamtalerne. Heriblandt et opdateret dialogkort med idéer til spørgsmål, som kan bruges i samtalen.

Manual skal give overblik

Det overordnede formål med at opdatere manualen har været at tilføje, at farmakonomerne kan afholde samtalerne, men derudover har man lagt vægt på at gøre manualen så brugervenlig for apotekspersonalet som muligt.

”Manualen er tænkt som en hjælp til personalet på apoteket, så de nemt kan danne sig et overblik over de vigtigste elementer i medicinsamtalen,” siger Birthe Søndergaard om manualen, som er udarbejdet af Pharmakon. I arbejdet har man både taget udgangspunkt i den nyeste internationale evidens på området og inddraget data fra de fokusgruppeinterview, som er blevet lavet ude på apotekerne.

En anden væsentlig forbedring af manualen og de tilhørende materialer er, at man har indarbejdet den mentaliserende tankegang, som mange apoteker allerede arbejder ud fra.

Samtykke i praksis

Blandt det, der er præciseret, er kravet om, at man skal indhente informeret samtykke, før samtalen opstartes. Det betyder, ifølge Birthe Søndergaard blot,

at apotekspersonalet skal informere om, hvad en medicinsamtale er. Herefter skal patienten takke ja til at deltage i samtalen. I samme ombæring kan man, efter samtykke fra patienten, tilgå FMK.

”Denne del er ikke ny, men er blot blevet tydeliggjort i manualen,” forklarer Birthe Søndergaard.

Ændringer i manualen

I forbindelse med, at farmakonomerne også skal til at udføre medicinsamtaler, er der lavet tilføjelser og præciseringer i manualen. Nedenfor er de vigtigste præciseringer vist.

Hvad er gjort tydeligere?

- **Krav om at tilgå FMK:** Apoteksmedarbejderen skal tilgå FMK for at sikre, at patienten er i målgruppen, hvilket kræver samtykke fra patienten.
- **Diskretion:** Medicinsamtalen skal gennemføres i rolige og diskrete omgivelser væk fra skranken.

Hvad er tilføjet?

- **Informeret samtykke:** Patienten skal informeres om, hvad medicinsamtalen er, og på baggrund af informationen give samtykke til at samtalen afholdes.
- **Krav om udlevering af aftalekort:** Aftalekortet indeholder information om, hvad medicinsamtalen er, og hvad samtalen har handlet om. Kortet skal udleveres til patienten efter første del af medicinsamtalen.

Nye materialer findes på medlemsnettet

Før farmakonomerne kan lave medicinsamtaler, skal de gennemføre en efteruddannelse lokalt på apoteket. Til det er der udviklet et e-læringsprogram, som ligger på medlemsnettet. Her findes også videoer, hvor manualen og materialerne præsenteres.

Diskretion på flere måder

Et punkt, som derimod kan være en udfordring for nogle apoteker, er præciseringen af, at medicinsamtalen ikke må afholdes hen over skranken. Der kan, ifølge Birthe Søndergaard, være flere måder at løse det på. Hvis man ikke har et decideret konsultationsrum, hvor samtalen kan afholdes, kan man tænke i andre former for afskærmning, væk fra skranken.

”Vi ved, at det for nogle apoteker kan kræve alternative løsninger, men kravet om diskretion er også et tegn på, at den ydelse, som apotekerne leverer, bliver taget alvorlig fra myndighedernes side. Og som resten af sundhedsvæsenet skal apotekerne også værne om patienternes privatliv,” slutter Birthe Søndergaard. ●

Ny uddannelsespakke skal klæde farmakonomer på til medicinsamtaler

Den nye uddannelsespakke, som skal klæde farmakonomer på til at lave medicinsamtaler, er netop lanceret. På Grenaa Apotek ser man frem til, at flere af apotekets kunder kan få gavn af en medicinsamtale.

AF: ANNE-SOPHIE RØMER THOSTRUP

Det er seks år siden, at Sascha Fuhlendoff i en alder af 38 år blev uddannet til farmakonom, og hun kan stadig huske, at det kom bag på hende, hvor meget viden man faktisk får om lægemidler på farmakonomuddannelsen. En viden, hun nu får mulighed for at bruge i endnu højere grad, når hun skal i gang med at lave medicinsamtaler.

"Jeg synes, det er mega fedt, at vi skal være med til at lave medicinsamtaler. Som farmakonomer har vi en stor faglig viden om lægemidler og deres virkninger og bivirkninger og om, hvordan de interagerer. Den viden glæder jeg mig til at kunne bringe endnu mere i spil," siger hun og fortsætter:

"Jeg elsker at blive udfordret, og opgaven med medicinsamtaler gør også, at vi som farmakonomer bliver nødt til at holde os opdateret på den allernyeste viden. Det synes jeg er spændende."

"Meget kærkomment"

Lars Nørgaard, som er apoteker på Grenaa Apotek, er også glad for, at farmakonomerne snart også kan lave medicinsamtaler.

"Det er meget kærkomment, og noget vi har ønsket os i lang tid, så det er fantastisk, at det nu sker," siger han.

Som medlem af Sundhedspolitisk udvalg i Apotekerforeningen har han været med til at drøfte uddannelsespakken, og på hans apotek kommer den til at gøre en stor forskel. For tiden er der nemlig kun to farmaceuter på apoteket, og det gør det ekstra svært at få lavet alle de medicinsamtaler, som han gerne ville.

"For os giver det nogle meget bedre muligheder for at kunne tilbyde medicinsamtaler til flere af vores kunder, og farmakonomerne har jo kompetencerne til at gøre det," siger han.

Sascha Fuhlendoff glæder sig også over, at hun eller en af

For os giver det nogle meget bedre muligheder for at kunne tilbyde medicinsamtaler til flere af vores kunder, og farmakonomerne har jo kompetencerne til at gøre det

Lars Nørgaard, apoteker på Grenaa Apotek

hendes farmakonomkollegaer i fremtiden kan klare opgaven, så hun ikke skal bede kunden vente på, at apotekets farmaceut har tid.

"Hvis vores farmaceut har været optaget, så har jeg spurgt kunden, om vi kunne ringe vedkommende op senere, når farmaceuten var til stede, så vi kunne lave en aftale. Det har bare gjort det meget mere besværligt at få planlagt, og det har sommetider gjort, at kunden har takket nej til medicinsamtalen," siger hun.

Mentalisering flettes ind

På Grenaa Apotek er de endnu ikke kommet i gang med uddannelsen i mentalisering, som netop nu udrulles på apoteker landet over, men det er planen, at de skal i gang i det nye år. Med farmakonomernes nye opgave giver det nemlig ekstra god mening at komme i gang med at arbejde med mentalisering, mener Lars Nørgaard.

"Der er jo meget psykologi og kommunikation i en medicinsamtale, så derfor er det oplagt, at vi får tænkt mentaliserings-delen ind, så vi kan bruge den i forbindelse med medicinsamtalerne," siger han. ●

• Uddannelsespakken •

• Efteruddannelsen er bygget op som e-læringsmoduler:

- **Et modul om compliance** indeholdende en læsepakke
- **Et modul med træning** i afholdelse af medicinsamtaler

• Uddannelsen gennemføres lokalt på apoteket, hvor en eller flere farmaceuter med erfaring med medicinsamtaler er ansvarlige for forløbet. Efteruddannelsen indeholder derfor også et e-læringsmodul, der er målrettet de farmaceuter, som kommer til at stå for efteruddannelsen.

• Efter at have gennemgået e-læringsprogrammet skal farmakonomeren gennemføre fem medicinsamtaler under supervision for at bestå efteruddannelsen.

APOTEKERKONFERENCEN 2024

Med foreningsfællesskabet i fokus

Under overskriften 'Fælles om fremtiden' kommer årets apotekerkonference omkring foreningsfællesskabet og aktuelle sundhedspolitiske og økonomiske temaer.

AF: TRINE GANER

Hvad er et godt foreningsfællesskab? Hvordan skabes og styrkes det? Og hvad er den sundhedspolitiske og økonomiske status for sektoren nu og i fremtiden? Det er nogle af de mange spørgsmål, der skal behandles og debatteres på årets apotekerkonference.

Under overskriften 'Fælles om fremtiden' skal de 116 tilmeldte apotekere med andre ord have foreningsfællesskabet under lup ud fra forskellige vinkler, når de mødes på Hotel Munkebjerg i Vejle den 26. og 27. november.

Det sker efter, at bestyrelsen de sidste to år har valgt, at konference og generalforsamling har været afholdt i umiddelbar forlængelse af hinanden. Men hvor praktisk det end måtte være i en travl hverdag at få tingene afviklet samlet, har det vist sig at være for sjældent kun at mødes alle sammen én gang om året, mente bestyrelsen. Derfor besluttede de igen at dele arrangementerne op, så generalforsamlingen holdes om foråret og Apotekerkonferencen om efteråret.

Der kommer også i år til at være både interne og eksterne indlæg samt forskellige involverende aktiviteter og debatter.

Til at hjælpe deltagerne igennem det første tema 'Et stærkt fællesskab i foreningen nu og i fremtiden' kommer **Nadja Pass** og inspirerer og faciliterer en spændende og anderledes session, hvor deltagerne sammen skal udforske fæl-

lesskabet i foreningen. Hvad er rammerne for foreningsfællesskabet? Hvad kendetegner det gode foreningsfællesskab? Hvordan kan det styrkes fremover? Og ikke mindst: hvordan kan den enkelte selv bidrage?

Dernæst skal det handle om apotekernes sundhedspolitiske position. Med en ny sundhedsreform på vej og nye muligheder for, at apotekerne kan bidrage i et presset sundhedsvæsen, er der skabt nye muligheder. Men hvordan udnytter apotekerne de muligheder? Det skal debatteres på konferencen efter et indlæg af sundhedsøkonom og professor **Jakob Kjellberg**. Han vil med udgangspunkt

i sin store viden om sundhedsvæsenet give sit billede af de udfordringer, muligheder og forpligtelser, han ser for apotekssektoren.

På konferencens anden dag kommer **Lotte Hansen** fra Hansen & Ersbøll Agency og deler nyeste viden og tendenser inden for bæredygtighed og perspektiverer til andre branchers arbejde med grøn omstilling. Desuden peger hun på apotekernes potentialer for at arbejde med bæredygtig forandring på det enkelte apotek og som sektor.

Konferencens sidste tema er apotekernes nye økonomiske situation. En ny bruttoavanceaftale er lige nu til forhand-

Dem skal du møde på konferencen

Nadja Pass

Nadja Pass er samfundsdesigner, salonnière og rektor for Samtidens Akademi. Hun står blandt andet bag Samfundslaboratoriet Borgerlyst, der har til formål at styrke menneskers handlekraft i hverdagen og samtalsaloner, der faciliterer samtaler om vigtige emner i mange sammenhænge.

Nadja, der er cand.mag. i retorik, antropologi og kulturstudier, er bredt anerkendt for sin særlige evne til at mobilisere, inspirere og skabe positive forandringer. Hun udfordrer med sin tilgang det etablerede og tænker ud af boksen, hvilket ministerier, virksomheder og organisationer, både herhjemme og i udlandet, har draget fordel af.

ling. Den kommer, uanset hvor den lander, til at betyde store ændringer i apotekernes økonomi og de mekanismer, der regulerer den. På konferencen får deltagerne en status på situationen, og centrale forhandlingselementer uddybes. Der bliver rig lejlighed til at debattere og stille spørgsmål til forhandlingsledelse.

Ud over det faglige program bliver der masser af muligheder for at dyrke fællesskabet. Det gælder også til festmiddagen om aftenen, der vanen tro byder på underholdning og mulighed for dans og hygge. ●

Apotekerkonferencens 4 temaer

- 1 Et stærkt fællesskab i foreningen nu og i fremtiden
- 2 Apotekernes sundhedspolitiske position: Udfordringer og muligheder
- 3 Bæredygtighed: Sektorens fælles ansvar?
- 4 Apotekernes nye økonomiske situation

Jakob Kjellberg

Jakob Kjellberg er professor ved VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. Han har over 20 års erfaring med sundhedsøkonomiske analyser og evalueringer i sundhedsvæsenet og er en flittig debattør i sundhedsvæsenet og en populær oplægsholder.

Jakob Kjellberg var en del af Sundhedsstrukturkommissionen og har gennem kommissionens arbejde et opdateret billede af de aktuelle udfordringer i sundhedsvæsenet.

Lotte Hansen

Lotte Hansen er en af Danmarks mest erfarne strategiske rådgivere og eksperter inden for bæredygtighed og FN's Verdensmål. Hun har arbejdet med energi, klima og bæredygtighed i over 20 år og har en baggrund som særlig rådgiver og pressechef i forskellige ministerier samt som erhvervsredaktør på Politiken.

Siden 2017 har hun som partner i Hansen & Ersbøll Agenda rådgivet virksomheder og organisationer i deres arbejde med FN's Verdensmål og bæredygtig omstilling.

Hvad det betyde at at gå fra skuffelager til robot lager?

Overvejer du at investere i et automatiseret lager, så har du mulighed for at blive en del af "SMART klubben". Alene i 2024 har 14 apoteker i Danmark valgt at investere i en **BD Rowa™ Smart robot**.

BD Rowa™ Smart er vores mindste robot, den installeres på kun fire dage. Vi starter installationen tirsdag morgen og fredag modtager i undervisning og er klar til at tage robotten i drift. Simpelt, nemt og med personlig Rowa rådgivning gennem hele processen.

Flere siger at BD Rowa™ Smart:

- Giver mere tid til at fokusere på kunden, og frigøre tid i driften.
- Findes i 16 størrelser fra 3,5 meter til 6 meter.
- Hurtig beslutning, hurtig installation: 8-12 uger fra bestilling til drift
- Ultra lave service og driftomkostninger.

Vi står klar til at rådgive dig om en BD Rowa™ Smart vil være en løsning for dig.

BD Rowa™ Smart service er hjertet i vores "klubtilbud". Sikre din daglige drift mod ubehagelige overraskelser. Med direkte online adgang til samtlige Rowa lagerrobotter i Danmark sikre vi at fejl løses inden de bliver alvorlige. Skulle uheldet være ude kommer en af vores 5 erfarne danske teknikere hurtigt til assistance, med en bil fyldt med reservedele. Alt dette er selvfølgelig inkluderet i din serviceaftale.

Smart klubbens årlige vedligeholdelseftersyn omfatter reservedele og opgraderinger, hardware såvel som software. Ingen ekstrabetaling ingen diskussion. Vi har ansvaret for at din robot altid er i drift. Det tager vi meget alvorligt.

bd.com/rowa

” Bella Apotek åbnede den 16. september 2024 i det nye Bella Kvarter på Amager. ”Jeg var ikke i tvivl om, at vi fra første dag skulle have en BD Rowa Smart-robot installeret. Etablering af et nyt apotek kræver fokus på drift og lagerbeholdning. Vi vil gerne tilbyde den bedste service for vores kunder, og derfor skal vi ikke bruge tiden på at lede i skuffer og skabe. Vi oplever, at kunderne kommer igen, når der er tid til at være nærværende i samtalen.”

”Jeg kender BD Rowa som en stabil og grundig samarbejdspartner, der har god indsigt i dansk apoteksdrift. Det er den samme tekniker, der servicerer mine BD Rowa-installationer, og de er meget nemme at få i tale, hvis vi har spørgsmål. Vi er meget tilfredse med samarbejdet.”

Alexander Wiberg-Hansen
Apoteker, Cand.Pharm

Thomas Lacentra
Commercial Lead
MMS Rowa DRI
+45 2199 3860
thomas.lacentra@bd.com

Scan QR-koden for at få alt at vide om denne nye løsning.

Becton Dickinson Dispensing Denmark A/S, Lyskær 3EF, 1, Denmark, 2730 Herlev
Email: rowa-uk@bd.com, bd.com/rowa

BD Rowa™

Brugte injektionspenne forvandles til arkitekttegnede stole

Når apotekerne indsamler brugte injektionspenne gennem ordningen returpen™, så nytter det noget. Der er nemlig mange muligheder for at genanvende materialerne i pennene, der finder vej ind i både mødelokaler, kantiner og private boliger.

AF: ANNE-SOPHIE RØMER THOSTRUP

På landets apoteker indsamler man fortsat brugte injektionspenne gennem ordningen returpen™, som startede tilbage i 2020. Men hvad sker der egentlig med de mange penne, som borgerne indleverer i skranken?

Opfindsomheden er stor. Da Novo Nordisk i begyndelsen eksperimenterede med, hvordan plastaffaldet kan anvendes, blev det til indkøbskurve, som medarbejderne fik i julegave, mens glasset fra pennene blev lavet til lamper. Nu har virksomheden Letbek forvandlet pennene til regnvandsdræn, som blandt andet leder vandet væk i boligkomplekser, og snart lancerer de bænke, som kan bruges i parker og børnehaver. Og det stopper ikke her.

Kigger man mod kantiner og mødelokaler kan man også finde de brugte penne. Her kan man nemlig støde på Wehlers arkitekttegnede stol R.U.M i farven "Phar-

ma Blue", som er et af de nyeste eksempler på, hvad pennene bruges til.

Stolen er lavet af brugte injektionspenne fra Novo Nordisk, som blandt andet er indsamlet gennem returpen™. Virksomheden Wehlers, som står bag, har specialiseret sig i at producere stole af genanvendt plast, og hos Wehlers er man begejstret for at få lov til at bruge netop injektionspenne.

"Medicinalindustrien er jo utrolig dygtig til at lave et plastmateriale i meget høj kvalitet, og det gør de brugte penne til et rigtig godt materiale at lave stole i," siger Henrik Holm, som, sammen med Maria Fryd, er stifter af Wehlers.

Han fortæller, at deres første stol blev produceret af brugte fiskenet, men fordi nettene består af tråde, fulgte en lang proces med oprensning og bearbejdning før materialet var klart til at blive støbt til stolesæder og stolerygge.

"I den sammenhæng er injektionspennene et noget nemmere materiale at arbejde med, fordi det allerede har en fast form og derfor egner sig godt til at støbe med," siger Henrik Holm.

Cirkulær tankegang

Til én enkelt stol skal der bruges 142 penne, men selvom der er penne nok at producere af, er Henrik Holm ikke i tvivl om, at det ville være meget nemmere at producere en stol af ny plast, som ikke skulle bearbejdes i samme omfang. Men i en verden, hvor der allerede findes så meget plast, som ellers ville gå til spilde, kunne han ikke forestille sig at producere møbler af ny plast.

Om stolen R.U.M
Original, "Pharma Blue"

← Der skal **142**
injektionspenne
til én stol, svarende til
to kilo plast.

← **Stolen** har et CO₂-
aftryk på 15 kilo, hvor-
imod en lignende pla-
stikstol, produceret af
ny plastik, har et aftryk
på 37 kilo CO₂.

Den blå farve på stolen er den farve, man
får, når man blander de mange dele fra injekti-
onspennene fra Novo Nordisk. Der er altså
ikke tilsat farve. Det betyder også, at der kan
være små nuanceforskelle i de forskellige bat-
ches, som stolene produceres ud fra.

Stolen er designet af C.F. Møller Design,
som er en del af C.F. Møller Arkitekter.

Fra pen til stol

Det er ikke uden udfordringer at forvandle pennene til stole, og pennene må derfor på en længere rejse, fra de indleveres på apoteket til de er forvandlet til færdige stole.

Først går turen til Stenlille, hvor virksomheden Zirq sørger for at rense og sortere pennene. En pen består af ca. 20 forskellige komponenter, og der indgår flere forskellige typer af plast i pennen. Kunsten er at adskille de forskellige plasttyper, så man har et "rent materiale" at støbe af.

Derefter fragtes plasten til Tistrup, hvor virksomheden Letbek bearbejder plasten til pellets, som er den "smulder", man bruger til at støbe stolens ryg og sæde.

Til sidst samles alle stolens dele.

- > "Jeg synes, det er fantastisk, at vi kan genanvende al den her plast, som allerede er produceret, og på den måde skabe en mere bæredygtig produktion," siger han.

Fordelen ved injektionspennene er, at de er lavet i et godt og rent materiale, som har en god holdbarhed. Det betyder, at stolene kan holde i mange år, men det betyder også, at stolene i princippet kan blive til helt andre plastikprodukter, den dag de ikke længere fungerer som stole.

"Vi stiller et krav til vores leverandører om, at de plastikmaterialer, vi arbejder i, skal være rene i den forstand, at vi ved præcis, hvilke stoffer der indgår i materialerne. Det gør, at materialerne kan genanvendes igen og igen, hvilket understøtter den cirkulære tankegang, som vi gerne vil udbrede," siger Henrik Holm.

Den stol, som Wehlers i dag har sat i produktion i farven Pharma Blue, er udelukkende lavet af penne fra Novo

Nordisk, som er indsamlet igennem returpen™ eller kommer fra fabriksaffald. Men Henrik Holm forestiller sig, at pennene fra de andre medicinalproducenter, som nu også er med i ordningen, oplagt kan indgå i stoleproduktionen fremover, hvis der er interesse for det.

Opbakning om ordningen

Efter at der i starten af ordningens levetid udelukkende blev indsamlet penne fra Novo Nordisk, kom medicinalproducenterne Lilly, Sanofi og Merck også med i 2023. Og man har nu indsamlet tæt på 2 mio. penne. Hos partnerne bag returpen™ regner man med, at andelen af indsamlede penne kun kommer til at stige i fremtiden.

Blandt pennebrugerne er der stor opbakning til ordningen, og en undersøgelse viser, at 95 procent af brugerne har hørt om returpen™, og synes, det er et godt initiativ, som de gerne vil støtte. Der er dog stadig omkring 4 mio. pen-

Regnvandsdrænene er produceret af Letbek og fremstillet af genanvendt plast fra returpen™. De bruges blandt andet til at lede vandet væk i boligkomplekser.

Letbek lancerer snart en række bænke, som er lavet af ca. 98 procent genanvendt plast fra returpen™. Bænkene er lavet til at kunne bruges både i parker og forskellige institutioner, som for eksempel børnehaver.

ne om året, som ikke bliver indsamlet, fortæller Dorethe Nielsen, som er Vice President for Corporate Environmental Strategy og overordnet ansvarlig for ordningen, som er ledet af Novo Nordisk.

"Hen over de seneste tre måneder har der været en indsamlingsrate på over 30 procent, og det er vi meget stolte af, men vi håber, at vi fremover kan indsamle endnu flere penne," lyder det fra Dorethe Nielsen.

For at komme i mål med den mission, lancerer returpen™ derfor en kampagne i efteråret, som skal få endnu flere til at aflevere deres brugte penne. I kampagnen vil man adressere nogle af de mange spørgsmål, som borgere har haft – for eksempel om man må aflevere penne i en anden pose end den, man får udleveret på apoteket, og om posen skal være helt fyldt, før den afleveres, fortæller Dorethe Nielsen. ●

I efteråret lancerer returpen™

en kampagne ude på apotekerne. Her besvarer man nogle af de spørgsmål, borgerne har haft i forbindelse med indlevering af penne.

Find materialer og info om returpen™

på medlemsnettet. Her kan man blandt andet finde materialer til sociale medier og guidelines til, hvordan ordningen håndteres på apoteket.

Husk at udlevere returpen™-posen. →

Returpen™-posen er mere end blot en pose. Den er et vigtigt redskab, som minder borgerne om, at de bidrager positivt til den grønne omstilling, når de returnerer de brugte penne. Poser kan bestilles hos grossisten.

Skal stolen stå på jeres apotek?

Wehlers tilbyder alle apoteker, at de kan få 20 procent rabat ved køb af 6 RUM-stole med fire ben.

For mere info kontakt:
info@wehlers.com

**GALIEVE
FORTE**

MOD SYMPTOMER PÅ REFLUKS^{1,2}

**BRÆNDENDE
FORNEMMELSE I BRYSTET**

SURE OPSTØD

**UBEHAG OG
SMERTE I MAVEN**

**BRÆNDENDE
FORNEMMELSE I HALSEN**

FORDØJELSESBSVÆR

**Hurtig
lindring²**

**Virker i op til
4 timer²**

TIL BEHANDLING AF REFLUKS: **GALIEVE FORTE²**

**Virker direkte i maven ved symptomer på refluks.
Danner et beskyttende skumlag til at forhindre
reflukt og relaterede symptomer.^{2,3}**

En kombination af alginat og 2 syre-neutraliserende midler til behandling af symptomer på reflukt.^{2,3}

Virkningsmekanismen er af fysisk art, og har ikke systemisk optagelse.²

**Anbefal din kunde Galieve Forte til behandling af
symptomer på reflukt.^{2,5}**

Referencer: 1. Heading, RC, et al. *Eur J Gastroenterol & Hepatol.* 2016;28:455–462 2. Galieve 500 mg/213 mg/325 mg oral suspension i dospåse 07.10.2020. pkt 4.1, 4.2, 4.6, 5.13. Rohof, WO, et al. *Clin Gastroenterol Hepatol.* 2013;11:1585–1591. 4. Strugala V et al. *J Int Med Res.* 2010;38:449–57. 5. Hampson FC, et al. *Drug Dev Indust Pharm.* 2010;36:614–623. 6. Leiman, DA, et al. *Dis Esophagus.* 2017;30:1–9.

Galieve Forte, oral suspension i brev (natriumalginat, natriumhydrogencarbonat, calciumcarbonat) **INDIKATIONER:** Lægemiddel til behandling af symptomer på gastro-oesophageal reflux såsom sure opstød, halsbrand og fordøjelsesbesvær (relateret til reflukt), fx efter et måltid eller under graviditet. **DOSERING:** Oral administration. Voksne og børn over 12 år: (10–20 ml) 1–2 breve efter et måltid og ved sengetid (op til fire gange dagligt). Børn under 12 år: Bør kun anvendes efter lægens anvisning. **KONTRAINDIKATIONER:** Overfølsomhed over for de aktive stoffer eller et eller flere af hjælpestofferne. **FORSIGTHEDSREGLER:** Galieve Forte 10 ml oral suspension indeholder 127,88 mg (5,56 mmol) natrium. Dette bør tages i betragtning, såfremt en diæt med særligt begrænset natriumindtag anbefales. Galieve forte indeholder 130 mg (3,25 mmol) calcium. Specielle hensyn skal tages hos patienter med hypercalcæmi, nephrocalcinose og tilbagevendende calciumindeholdende nyresten. Indeholder methylparahydroxybenzoat (E218) og propylparahydroxybenzoat (E216), som kan give allergiske reaktioner (kan optræde efter behandlingen). Hvis symptomerne ikke bliver bedre efter syv dage, bør den kliniske indsats tages op til revision. **INTERAKTIONER:** Et tidsinterval på 2 timer mellem indtagelse af Galieve og administration af andre lægemidler bør overvejes, især tetracykliner, digoxin, fluorquinolon, jernsalt, ketoconazol, neuroleptika, thyreoideahormoner, penicillamin, betablokkere (atenolol, metoprolol, propranolol), glukokortikoid, korokrin, estramustin og bisfosfonater (difosfonater). **GRAVIDITET OG AMNING:** Kan anvendes under graviditet og amning. **BIVIRKNINGER:** Respiratoriske reaktioner såsom bronkospasme, allergiske reaktioner såsom urticaria, anafylaktiske eller anafylaktoide reaktioner, abdominalsmerter, syrerreflukt, diarré, kvalme, opkastning. **OVERDOSERING:** Abdominal ubehag og oppustet mave. **UDLEVERING:** HF. Ikke tilskudsberettiget. **PAKNINGSSTØRRELSER:** Oral suspension i brev: 12 stk. Denne produktinformation er forkortet i forhold til de af Lægemiddelstyrelsen godkendte produktresuméer af 18.05.2021. De fuldstændige produktresuméer kan rekvireres hos markedsføringsindehaveren, Reckitt Benckiser Healthcare (Scandinavia) A/S.

03/2024 RKT-M-48435

Medicinpriserne falder igen

I 2023 steg de gennemsnitlige medicinpriser som følge af mange restordre. Men nu er priserne faldet igen, og gennemsnitspriserne for hele 2024 forventes at ende 5 procent lavere end sidste år.

AF: MERETE WAGNER HOFFMANN

Apotekernes omsætning af lægemidler steg markant i 2023 – den var omkring 20 procent højere end året før. Og da forbruget af medicin målt i døgn-doser kun steg 6 procent, så var stigende medicinpriser og forskydning af forbruget over mod dyrere behandlinger skyld i resten.

”Restordre, hvor man ikke kan skaffe den billigste pakning, var en kraftigt medvirkende årsag til 7,8 procent højere medicinpriser. Desuden betød danskernes øgede forbrug af nye og dyrere typer medicin ca. 7 procent højere medicinudgifter. Det er selvfølgelig især det øgede forbrug af Ozempic og Wegovy, altså med indholdsstoffet semaglutid, der vejer

tungt her,” fortæller Per Nielsen, der er analysechef i Apotekerforeningen.

Han tilføjer, at i 2023 var semaglutid skyld i omkring 15 procent vækst i de samlede medicinudgifter.

Tallene kommer fra den nyeste økonomiske analyse af medicinforbruget og priserne hele sidste år.

Men nu er de gennemsnitlige medicinpriser faldet igen og forventes at ende 4-5 procent lavere end i 2023:

”Medicinpriserne for de første 9 måneder af 2024 er allerede 3,5 procent lavere end årsgennemsnittet for 2023. Det skyldes især, at forsyningen af en del af de lægemidler, hvor priserne hoppede mest, igen er mere normal. Det gælder blandt andet Ozempic,” forklarer Per Nielsen.

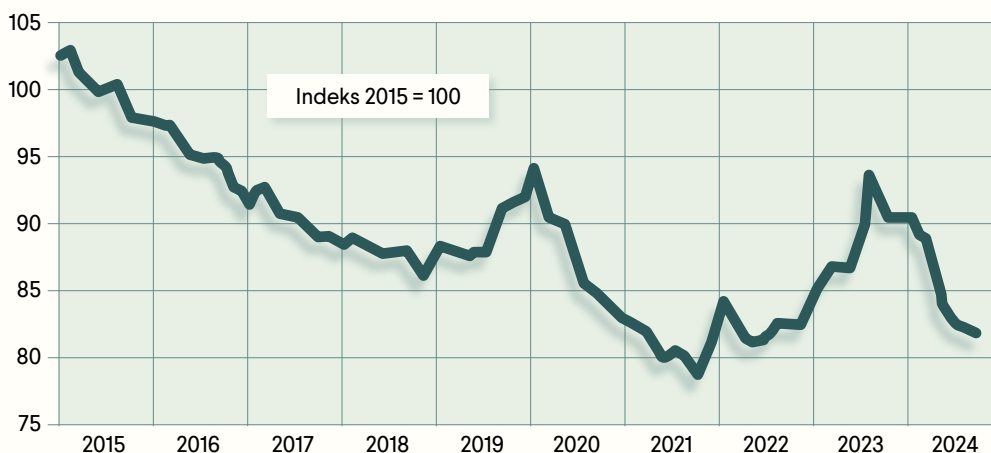
Prisfaldet betyder, at de samlede medicinudgifter ventes at blive et par procent lavere i 2024 end sidste år. De offentlige udgifter til medicintilskud forventes derfor igen at falde lidt. Det er dog ikke tilfældet for patienterne. Deres samlede egenbetaling for medicin bliver tværtimod lidt højere i år end i 2023, hvor inflationspakken nedsatte egenbetalingen for medicin ekstraordinært gennem en midlertidig nedsættelse af egenbetalingsloftet. ●

Restordre, hvor man ikke kan skaffe den billigste pakning, var en kraftigt medvirkende årsag til 7,8 procent højere medicinpriser i 2023

Per Nielsen analysechef i Apotekerforeningen

Prisudvikling på apoteksforbeholdt medicin (døgn-doser)

KILDE: SUNDHEDSDATASTYRELSENS DDD-BASEREDE LÆGEMIDDELPRISINDEKS TIL OG MED SEPTEMBER 2024.

Mange borgere tager ikke Wegovy i den

Halvdelen af Wegovy-brugere tager ikke lægemidlet i den anbefalede dosis, viser et nyt studie. Det er yderst bemærkelsesværdigt og ikke noget, man har set før, siger Anton Pottegård, som er en af forskerne bag. Apoteker genkender billedet.

AF: ANNE-SOPHIE RØMER THOSTRUP

Vægttabsmedicinen Wegovy er i fremmarch og mere end 110.000 danskere har indløst mindst én recept på medicinen. Nu viser et nyt dansk studie, at halvdelen af brugerne ikke tager medicinen som foreskrevet. Kun 13 procent kommer op på den højeste dosis, og mange bliver i stedet på en langt lavere dosis end tiltænkt, viser studiet, som er blevet publiceret i Diabetes Care.

Anton Pottegård, professor på Syddansk Universitet, er en af forskerne bag studiet, og han påpeger, at resultatet er bemærkelsesværdigt, og at det ikke er noget, man har set før.

"Jeg kender ikke til andre nye lægemidler, hvor halvdelen af brugerne ikke tager lægemidlet, som det er tiltænkt. Resultatet er på den måde meget bemærkelsesværdigt," siger han.

Apoteker genkender billedet

I studiet har man på baggrund af registre kigget på de 110.748 danskere, som fik Wegovy i perioden 12. december 2022 til 31. december 2023. Her så man, at hele 33 til 48 procent af brugerne blev på en behandling på 1 mg, i stedet for at gå op til den højere dosis på 1,7 mg og derefter

2,4 mg, som er den dosis, der anbefales på baggrund af de kliniske studier.

Det stemmer godt overens med billedet på Albertslund Apotek, fortæller Mia Bendix Andersen. Her udleverer man nemlig langt flere af pennene i de tre laveste doser end af pennene i de to højeste doser, hvilket tyder på, at flere borgere aldrig kommer op på de høje doser.

Desuden har personalet på Mia Bendix Andersens apoteker flere gange oplevet, at borgere spørger ind til, hvordan man tager halve doser ved at "tælle kiks" på Wegovy-pennen.

"De fortæller, at det er noget, de har læst i en facebookgruppe, hvor folk deler erfaringer med, hvordan man blandt andet kan strække dosis, så pennen holder i længere tid," siger hun og fortsætter:

"Så må vi jo fortælle, at det ikke er korrekt at bruge pennen på den måde, og at man ikke kan være sikker på, hvilken dosis, man får, når man gør det sådan."

I forsøget på at tage halve doser risikerer man desuden, at det sidste af medicinen når at blive for gammelt, inden det bliver brugt.

"Der er til 4 ugers brug i pennen, men pennens holdbarhed er 6 uger. Ved at tage halve doser, forsøger kunden at få den til at strække til det dobbelte, altså 8 ugers brug. Det er ikke hensigtsmæssigt, men det tænker kunden måske ikke over, og derfor er det vores opgave at gøre dem opmærksomme på det," fortæller Mia Bendix Andersen og tilføjer, at det også kan give udfordringer i forhold til kanylerne.

"I pakken medfølger kun 4 kanyler, én til hver uge, og nogle kunder vælger derfor at genbruge kanylerne, hvilket kan føre til tilstoppede nåle, urenheder i penne, unøjagtig dosering og infektion ved indstiksstedet," siger hun.

Flere faktorer spiller ind

Studiet fortæller ikke noget om, hvad år-

sagerne er til, at så mange brugere bliver på den lave dosis. Flere faktorer spiller, ifølge Anton Pottegård, sandsynligvis ind.

For det første må man formode, at brugerne oplever en mærkbar effekt på den lave dosis og derfor ikke oplever et behov for at stige. Dernæst er det ikke utænkeligt, at økonomien også spiller ind. Mens de tre laveste doser alle koster 1313 kr., koster den højeste dosis på 2,4 mg, 2300 kr. og er dermed knap 1000 kr. dyrere. Endelig kan bivirkninger, eller frygten for at få dem, også være en medvirkende faktor til, at så mange bliver på den lave dosis, forklarer han.

"I modsætning til andre lægemidler så ved vi, at det ofte er patienten selv, som foreslår lægemidlet til egen læge, så det kan godt spille ind, at patienten i højere

I værste fald risikerer man, at en mange danskere bruger flere millioner kroner på medicin, som de ikke får den optimale effekt ud af

Anton Pottegård professor på Syddansk Universitet

tiltænkte dosis

Foto: NOVO

Om Studiet

I studiet har man via registre kigget på alle nye brugere af Wegovy i perioden 12. december 2022 til 31. december 2023 og fulgt dem frem til 30. april 2024.

I alt fulgte man **110.748** brugere og undersøgte blandt andet, hvem der udskrev recepterne, og om brugerne fortsatte behandlingen og gik op i dosis.

Studiet viste, at:

49 år

var den gennemsnitlige alder for brugerne

70 %

var kvinder

30 %

havde forhøjet blodtryk

17 %

havde forhøjet kolesterol

17 %

havde slidigt

grad føler et ejerskab over behandlingen og dermed også doseringen,” siger Anton Pottegård.

Opfattes ikke som et lægemiddel

Den forklaring kan apoteker Mia Bendix Andersen og hendes personale godt genkende. De oplever at der, blandt flere borgere, er en forståelse af, at Wegovy ikke er et ”rigtigt” lægemiddel.

”Jeg tror godt, det kan hænge sammen med, at mange borgere selv har taget initiativ til at tage lægemidlet. De får ikke tilskud til det og betaler mange penge for det, og dermed føler de måske også, at de i højere grad har ret til selv at styre doseringen,” siger hun og fortsætter:

”Men det er da en tendens, som er værd at bemærke, for jeg kan ikke umiddelbart komme i tanke om så mange an-

dre lægemidler, hvor folk selv eksperimenterer med dosis på den måde.”

Konsekvenser kendes ikke endnu

Om det nødvendigvis er et problem, at medicinen ikke tages efter forskrifterne, ved man endnu ikke, påpeger Anton Pottegård.

”Dybest set ved vi ikke, om det er problematisk, at medicinen ikke tages i de tiltænkte doser. Det giver os dog en vigtig indsigt i, at selvom et lægemiddel bliver testet og lanceret til at blive brugt på en bestemt måde, er det ikke nødvendigvis sådan, det bliver brugt i praksis. Og det er noget, vi må forholde os til. I værste fald risikerer man, at en mange danskere bruger flere millioner kroner på medicin, som de ikke får den optimale effekt ud af,” slutter han. ●

**De fortæller, at det er noget, de har læst i en facebookgruppe, hvor folk deler erfaringer med, hvordan man blandt andet kan strække dosis, så pen-
nen holder i længere tid**

Mia Bendix Andersen apoteker på Albertslund Apotek og Hvidovre Apotek

Middelfart Apotek vinder lokal tilgængelighedspris

MIDDELFART APOTEK har modtaget årets tilgængelighedspris, uddelt af formanden for Middelfart Kommunes Handicapråd, Gitte R. Reckendorff Nielsen, ved årets Byens Bedste-arrangement. Apoteket blev hædret for sin gode fysiske tilgængelighed, herunder niveaufri indgang, gode parkeringsforhold, rummelige lokaler og diskrete samtalerum.

Især blev prisen dog, ifølge Middelfart Kommunes Handicapråd, givet for personalets adfærd, som sikrer, at mennesker med kognitive, psykiske eller fysiske handicaps altid føler sig velkomne og forstået, når de kommer på apoteket.

Blandt andet har Middelfart Apotek implementeret solsikkesnoeren, som signalerer usynlige handicap, og personalet anerkendes for deres empati og forståelse. Og det er især det sidste, der gør apoteker Tine Klingsten Nielsen glad.

"Jeg bliver simpelthen så stolt af mit dygtige personale, som hver dag gør en forskel for borgerne. Det er så velfortjent, at de får den her anerkendelse," siger Tine Klingsten Nielsen.

Med prisen følger en check på 10.000 kr., som skal doneres til en velgørende forening med fokus på sundhed – hvilken skal apotekets personale være med

ANERKENDELSE.

Apoteker på Middelfart Apotek Tine Klingsten Nielsen er stolt af sine medarbejdere og lover en ekstra festlig julefrokost i år.

til at bestemme. Tine Klingsten Nielsen har dog besluttet, at apoteket selv at lægger 10.000 kr. ekstra i puljen – et beløb hun havde besluttet at donere, i det tilfælde at apoteket ikke vandt prisen. ●

Udviklet til at styrke hår og negle indefra

VITABALANS

lady

**EKSTRA STÆRK
BIOTINTABLET MED
ZINK OG METHIONIN**

- ✓ Ekstra højt indhold af biotin.
- ✓ Til vedligeholdelse af normalt hår og negle.
- ✓ Kun én tablet dagligt.

www.vitalbalanslady.com/da

LACTOSE
FREE

GLUTEN
FREE

VEGAN

Rundtur på apoteker skal kvalificere udvikling af nyt medlemsnet

Interview med apotekere fra alle kredse skal kvalificere, hvordan der kan skabes endnu mere transparens og involvering via et nyt medlemsnet – kun for apotekere.

AF: MERETE WAGNER HOFFMANN

Nogen foretrækker at læse nyt fra Apotekerforeningens bestyrelse på skærmen – andre printer og tager det med hjem for at læse det i sofaen. Nogen får (og læser) hver morgen notifikationer i deres indbakke med de seneste nyheder fra medlemsnettet – andre har slået notifikationerne fra og går selv løbende ind på medlemsnettet og tjekker nyheder. Og så er der dem, der overlader den slags til medarbejderne.

Hverdagen på apotekerne er meget forskellig, når det handler om, hvordan man får information fra Apotekerforeningen – og hvornår. Det viser en interviewrunde blandt apotekere fordelt i hele landet. Her har medarbejdere fra

sekretariatets kommunikationsområde været forbi for at spørge ind til, hvordan information fra foreningen indgår i apotekerens hverdag.

”For at kunne optimere medlemskommunikationen er det af stor værdi konkret at opleve, hvordan medlemmerne tilgår og bruger den kommunikation, som udgår fra foreningen. Og selv om vi kan konstatere, at der er ret forskellig praksis rundt omkring, så er der også meget, som samler og er ens. De ønsker, der er til medlemskommunikationen, peger også meget i samme retning,” siger kommunikationsdirektør Lene Lund Hansen.

Transparens og involvering efterlyses

Baggrunden for besøgsrunden på apotekerne er, at der på foreningsdagen i foråret blev efterlyst hyppigere kommunikation, mere organisatorisk transparens og højere grad af involvering. Ønsket var især knyttet til den medlemskommunikation, som sekretariatet dagligt sender ud til apotekerne via medlemsnettet, mails, nyhedsbrev med mere.

”Det er vi derfor i fuld gang med at gøre endnu bedre. Det er heldigvis vores indtryk, at vi er godt på vej med blandt

andet den hyppigere kommunikation det seneste halve år og den mere involverende måde, vi holder generalforsamling på. Det indtryk har vi fået bekræftet af vores interview. Men vi kan helt sikkert blive endnu bedre,” fortæller Lene Lund Hansen.

Effektiv kommunikationskanal

De mange input fra interviewrunden skal bl.a. bruges til at kvalificere arbejdet med at udvikle et nyt medlemsnet, der er forbeholdt apotekere. Det skal være en mere effektiv kommunikationskanal til viden, nyheder og værktøjer for apotekere, og det skal skabe et bedre rum for dialog og debat.

”Og når vi nu skal til at revidere medlemsnettet, er det nødvendigt at vide, hvad der virker for apotekerne, og hvad der kan blive endnu bedre. Tak til alle, der har bidraget,” slutter Lene Lund Hansen, som glæder sig til at dykke ned i de mange interessante input.

Det nye medlemsnet er endnu mest af alt streger på et tegnebræt men skal efter planen være klar i begyndelsen af det nye år. ●

For at kunne optimere medlemskommunikationen er det af stor værdi konkret at opleve, hvordan medlemmerne tilgår og bruger den kommunikation, som udgår fra foreningen

Lene Lund Hansen kommunikationsdirektør i Apotekerforeningen

Råd til ledelse

På denne plads deler en apoteker, eller en anden leder på et apotek, et godt råd om ledelse.

Jeg afstemmer forventninger til ønsker og ansvarsområder med nye medarbejdere for at sikre en god start

Jesper Michelsen

Jesper Michelsen, som er souschef på København Øresunds Apotek plus tre andre enheder, er begyndt at forventningsafstemme med nye ansatte allerede inden, de starter på apoteket. Til samtalen bruger han inspiration fra ASADA-modellen, som blandt andet fokuserer på, hvad den enkelte medarbejder selv kan gøre for at nå sine mål.

AF: ANNE-SOPHIE RØMER THOSTRUP

Hvorfor er du begyndt at arbejde med forventningsafstemning?

Jeg har været på kursus om ledelse af generation Z, og her blev vi præsenteret for, hvorfor forventningsafstemning og løbende feedback er vigtig, særligt for de yngre medarbejdere. Den seneste tid har vi haft stor udskiftning i personalet, hvor vi over få måneder har fået 10 nye medarbejdere inklusiv farmakonomstuderende, og i den forbindelse gav det rigtig god mening at kigge på, hvordan vi får de nye medarbejdere bedst i gang.

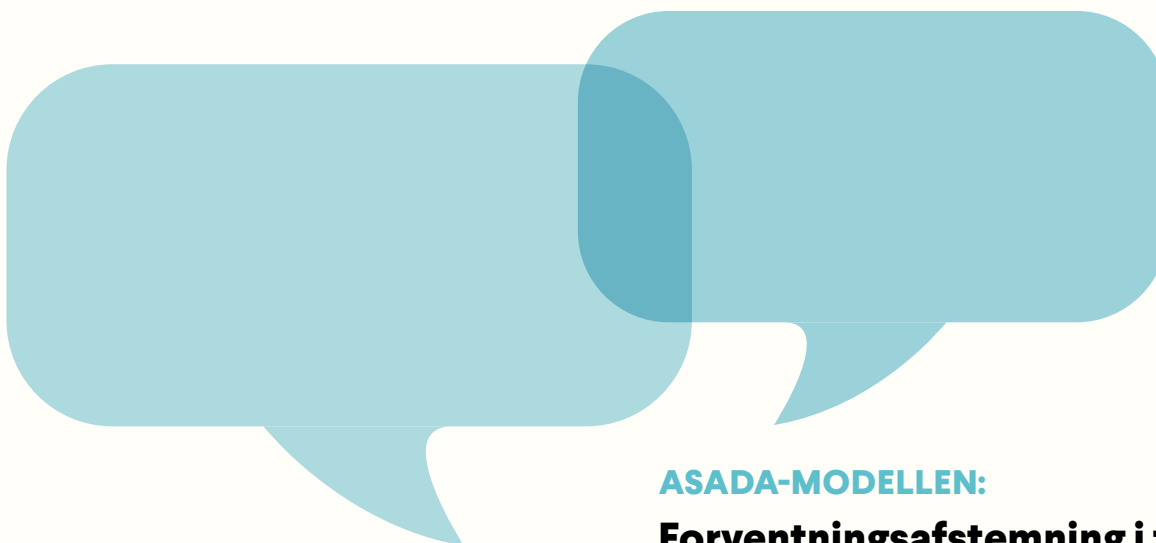
Hvordan fungerer det i praksis?

Den første forventningsafstemning foregår til jobsamtalen, hvor vi snakker om ønsker og ansvarsområder. Derefter holder jeg en introsamtale 1-2 uger før vedkommende starter, hvor vi snakker om ønsker til ske-

ma og opgaver, og igen en samtale 1-2 uger efter, at vedkommende er startet. Derefter tager vi løbende opfølgningssamtaler. De kan være skemalagte, eller det kan være mere spontant alt efter den enkelte medarbejders behov.

Hvad får du og medarbejderne ud af at forventningsafstemme?

Som leder giver det mig stor indsigt i, hvad det er for nogle ønsker og behov, den enkelte medarbejder har. Jeg havde for eksempel en farmaceut, som var meget glad for, at der var en opfølgende samtale allerede to uger efter, at hun var startet på apoteket. Hun havde mest stået i skranken de første to uger, og hun savnede at komme i gang med flere af de ansvarsområder, som vi havde talt om til jobsamtalen. Og så var det godt, at vi kunne få lavet en plan for det. En anden medarbejder havde derimod været glad for at stå så meget i skranken til at starte med, fordi det gav hen-

de mulighed for at lære procedurene godt at kende, før hun gik videre til andre opgaver. Og det er jo et godt eksempel på, at det kan være helt forskelligt fra medarbejder til medarbejder, hvad en god opstart indeholder.

Hvorfor har du ladet dig inspirere af ASADA-modellen?

Jeg synes, det er interessant, at modellen også fokuserer på, hvad den enkelte medarbejder selv kan gøre for at arbejde hen imod de mål, man taler om, så vedkommende ikke bare venter på at komme på et eller andet kursus. Det giver en større selvstændighed, at medarbejderen selv er med til at lave en plan for, hvad vedkommende kan gøre nu og her, i det daglige, for at arbejde i den rigtige retning.

Er forventningsafstemning og udviklingssamtaler kun for dine nye medarbejdere?

Nej, det er planen, at det skal udrulles, så alle medarbejdere får udviklingssamtaler, som vi løbende følger op på i løbet af året som et supplement til den årlige MUS. ●

ASADA-MODELLEN:

Forventningsafstemning i fem trin

- 1** **Ambition:** Hvad er medarbejderens ambition eller drøm på kort og langt sigt? Som leder kan du hjælpe med at sætte ord på dette ved at stille konkretiserende spørgsmål, der er **S**pecifikke, **M**ålbare, **A**traktive, **R**ealistiske og **T**idsbestemte (SMART). Den type spørgsmål bidrager på en guidende måde til at skabe refleksioner.
- 2** **Status:** Hvor langt er medarbejderen fra at kunne nå sin ambition? Hvilke sammenhænge, faglige udviklingsområder og personlige forhold skal medarbejderen være opmærksom på?
- 3** **Alternativer:** Som leder sidder du med et andet vidensniveau hvad angår udviklingsmulighederne i din organisation, end medarbejderne gør. Hvad skal der til, før end ambitionen bliver en realitet? Kunne der være andre, alternative muligheder? Måske kan du se andre potentialer i dine medarbejdere, end de selv kan.
- 4** **Drivkraft:** Hvor motiveret er medarbejderen? Som leder er det vigtigt at vide, hvilken drivkraft der ligger bag ambitionen. Derfor er det væsentligt at kortlægge, om medarbejderen er drevet af indre motivation eller ydre motivation.
- 5** **Aktiviteter:** For at forventningsafstemningen ikke bare skal være en behagelig, coachende samtale, skal der sættes aktiviteter og handlinger på det, I aftaler. Du kan sammen med din medarbejder sætte strøm til ambitionen ved, at I sammen definerer, hvilke milepæle der kræves i en udviklingsplan. Det sikrer, at I er helt enige om udviklingsplanens store trin.

Modellen er udviklet af Karen Christina Spuur og Anne Essenbæk Toftbjerg på baggrund af interviews og i observationer i mere end 25 virksomheder, der har succes med at lede unge.

Mentalisering gør en forskel

Farmaci giver hver gang ordet til en medarbejder fra et apotek, der har gennemført uddannelsesforløbet i mentalisering. Vi spørger, hvad det har betydet for deres hverdag på apoteket.

Helle Svendsen,
farmakonom og tovholder på
mentaliseringsuddannelsen,
Skive Svane Apotek.

MENTALISERING HAR GJORT MIT ARBEJDE
mere spændende, fordi jeg har fået nogle red-
skaber, som hjælper mig med at forstå det men-
neske, som står over for mig.”

VI OPLEVEDE MANGE RESTORDRER hen over
sommeren - særligt på medicin til behandling af
ADHD. Netop her gjorde mentalisering en forskel,
og vi er nu bedre rustet til at håndtere de svære si-
tuationer og de udfordringer, kunden står med.”

JEG FØLER BEDRE, at jeg kan styre samtalen, så
den bliver relevant for borgeren, og jeg er ikke
længere så træt efter en arbejdsdag, hvor jeg har
stået meget i skranken.”

FORSKNING

mfl.

Egenomsorg på apoteket kræver politisk anerkendelse

**Der er et
uudnyttet
potentiale i at
få apotekerne
på banen, når
det kommer til
at understøtte
borgernes egen-
omsorg viser nyt
studie.**

APOTEKER KAN OPLAGT spille en større rolle,
når det kommer til at understøtte borgernes egen-
omsorg. Især inden for sygdomsforebyggelse og
sundhedsfremme er der mulighed for, at apoteket
i højere grad kan bidrage, hvis de får ressourcer-
ne. Det viser et nyt studie, der tager udgangspunkt
i en serie af artikler i tidsskriftet "Exploratory Re-
search in Clinical and Social Pharmacy".

I studiet har man undersøgt apoteksfarmaceu-
ters rolle i egenomsorg i 13 forskellige lande. Heri-
blandt Danmark, hvor egenomsorg blev en del af
den nationale politik allerede i 1970.

Gennemgangen viste, at egenomsorg sjældent
er anerkendt i nationale politikker, og at apo-
teksfarmaceuter kun sjældent nævnes som ak-
tør. I Tyskland og Schweiz har man for eksempel
ikke nogen meningsfuld oversættelse af begrebet
egenomsorg.

Rådgivning om selvmedicinering og behand-
ling af udvalgte, mindre alvorlige sygdomme var
de eneste ydelser, som blev nævnt af alle landene,
når det kom til egenomsorgsydelser på apoteket.

I studiet peger man dog også blandt andet på
nogle af de gode eksempler, som er på området.
Heriblandt Danmark, hvor man siden 1970 har ud-
viklet elleve forskellige pakker, som har fokuse-
ret på forebyggelse af blandt andet alkohol og to-
bak samt sundhedsfremmende tiltag som fysisk
aktivitet.

Konklusionen er, at hvis apotekerne skal spille
en større rolle i forbindelse med egenomsorg, kræ-
ver det, at der er opbakning fra politisk side, og at
apoteket anerkendes som en del af sundhedsvæs-
net. Der er brug for en bedre definition og stan-
dardisering af egenomsorgsbegrebet og en bed-
re definition af apoteksfarmaceuternes rolle i den
forbindelse. Desuden er der brug for bedre finan-
siering samt uddannelse af apoteksfarmaceuter-
ne, så de er klædt på til opgaven. ●

Amador-Fernandez, N.; et al., Community pharmacy and selfcare
provision: An international perspective, Exploratory Research in
Clinical and Social Pharmacy, June 2024.

Livet med...

FORHØJET BLODTRYK

AF: STINE FABRICIUS

KILDE: HJERTEFORENINGEN

Sådan kan apoteket møde mennesker med forhøjet blodtryk

- ▶ **Vær nysgerrig** og undlad at dømmе, selvom du kan se, at den person, du skal udlevere blodtryksmedicin til, fx har overvægt eller lugter af røg.
- ▶ **Tal gerne om egenomsorg og livsstil**, hvis borgeren efterspørger det. For mange er det meget privat at snakke om fx rygevaner og (over)vægt. Beder borgeren ikke selv om den snak, kan du spørge, om det er noget vedkommende har lyst til at tale om ved for eksempel at spørge: "har du lyst til, at vi snakker om noget af det, man selv kan gøre for sit blodtryk?" eller: "vil du gerne vide mere om, hvad man selv kan gøre for sit blodtryk?".
- ▶ **Spørg gerne til brugen af medicin**. Der kan være meget at være i tvivl om, når man bruger medicin. Er det fx bedst at tage den om morgenen eller om aftenen? Må den blandes med anden medicin, og hvad med mad? Og hvorfor er det nogen gange ikke nok med bare en pille for blodtrykket? Det er nogle af de spørgsmål, brugere af blodtryksmedicin kan have.
- ▶ **Tag compliance op**. For nogen er det overraskende at få konstateret forhøjet blodtryk. De kan have svært ved at forstå, at de nu skal tage medicin, for de fejler jo ikke noget. Samtidig kan det opfattes som et alderdomstegn, man ikke helt kan identificere sig med. Det kan have afgørende indflydelse på behandlingen, at man forstår, hvorfor man skal have medicin.

Fakta

I Danmark har ca. 20 procent af befolkningen et for højt blodtryk. Mange er ikke klar over det, fordi det sjældent giver symptomer. Nogen kan opleve hovedpine, svimmelhed og hjertebanken og åndenød ved fysisk anstrengelse.

Forhøjet blodtryk er en risikofaktor for udvikling af hjerte-kar-sygdomme. Et forhøjet blodtryk øger risikoen for hjertekrampe på grund af åreforsnævring og blodpropper i hjertet og hjernen. På længere sigt øger det risikoen for hjerneblødning, hjerte- og nyresvigt.

Blodtryk er en variabel størrelse – både i løbet af dagen, men også i løbet af livet. Afhængig af, hvad man laver i løbet af dagen, vil blodtrykket stige og falde, og det er lavest, når vi sover. Med alderen bliver blodtrykket typisk højere, fordi blodkarrene bliver stivere, jo ældre vi bliver.

Et blodtryk skal måles i rolige og gerne hjemlige omgivelser, og der skal mere end en enkelt måling til for at konstatere, om blodtrykket er forhøjet. Et hvileblodtryk baseret på flere målinger derhjemme skal i gennemsnit være 135/85 mmHg eller derover for at være for højt.

Myter

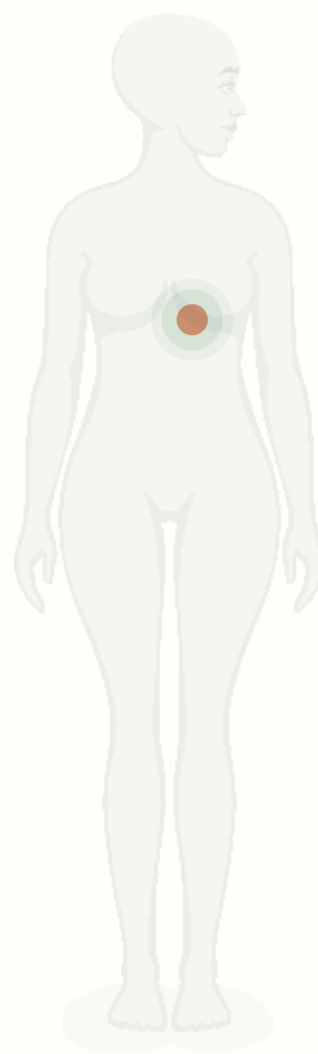
Blodtryksmedicin kan erstatte sund livsstil!

Medicin skal betragtes som et supplement til en sund livsstil, når det handler om at sænke blodtrykket. For nogen kan justeringer i livsstilen betyde, at de på sigt skal tage mindre medicin – eller måske helt kan undvære den. Og det er aldrig for sent at sætte ind med fx rygestop, motion og mindre alkohol.

Det kan være farligt med fysisk aktivitet, når man har forhøjet blodtryk!

Nej, fysisk aktivitet kan være med til at sænke blodtrykket. Tommelfingerreglen er dog, at hvis blodtrykket er 180/105 mmHg eller højere, anbefales det, at medicinsk behandling er opstartet, inden der startes på en motionsrutine.

Livet med... er et fast format i Farmaci. Her prøver vi at forstå, hvordan det er at have en given sygdom og dermed klæde apotekerne på til at møde mennesket bag diagnosen. Denne gang handler det om forhøjet blodtryk.

Redigeret af

ANNE-SOPHIE RØMER
THOSTRUP

FLYTNING

Hurup Apotek, ved apoteker **Laia Ribera-Jäger**, flyttede pr. 30. september 2024 adresse til Østre Allé 1, 7760 Hurup Thy.

HURUP THY

LEDIG BEVILLING

Bevillingen til at drive **Kalundborg Svane Apotek**, som drives af apoteker **Annette Brasen**, er ledig pr. 1. april 2025. Ansøgningsfristen er overskredet.

SKANDERBORG

KALUNDBORG

LUKNING AF FILIAL

Skanderborg Apotek, ved boet efter **Aage Rasmussen** med apoteksbestyrer Maryam Aghelnejad, lukkede pr. 30. september 2024 filialen **Lillesø Apotek**.

APOTEK OMDANNES TIL FILIAL

Marstal Apotek blev 1. november 2024 omdannet til filial under Faaborg Løve Apotek, som drives af apoteker **Lars Kaarill**.

MARSTAL

NY FILIAL

København Valby Apotek, ved apoteker **Kenneth Lokind**, åbnede pr. 21. oktober 2024 ny filial **Jægersborg Allé Apotek** på adressen Jægersborg Allé 35, 2920 Charlottenlund.

FLYTNING

Hellerup Apotek, ved apoteker **Mia Thorne Hald**, flytter pr. 18. november 2024 adresse til Strandvejen 161, 2900 Hellerup.

LEDIG BEVILLING

Bevillingen til at drive **Tårnby Apotek**, som drives af apoteker **Peer Nørkjær**, er ledig pr. 1. april 2025. Ansøgningsfristen er overskredet.

CHARLOTTENLUND
FREDERIKSBERG
HELLERUP
TÅRNBY

UDNÆVNELSE OG OVERTAGELSE

Apoteker **Ali S. M Radha Al-Hussainy**, København Linde Apoteket, har fået bevilling til også at drive **Frederiksberg Smallegades Apotek** med overtagelse den 1. december 2024.

ARCHIV FOR PHARMACI OG CHEMI
213. bind - 182. årgang - Nr. 8
22. november 2024

apotek

UDGIVER

Danmarks Apotekerforening
Bredgade 54
1260 København K
+ 45 33 76 76 00
farmaci@apotekerforeningen.dk

FORSIDE

Mai-Britt Amsler

REDAKTION

Ansv. redaktør: Lene Lund Hansen
Daglig redaktør: Trine Ganer

GRAFISK PRODUKTION

Layout: Esben Bregninge Design
Tryk: Stibo Complete

ANNONCESALG

Media-Partners
Hanne Kjærgaard
Tlf.: 2967 1436
hanne@media-partners.dk

MEDLEM AF

DANSKE MEDIER

KONTROLLERET AF

DANSKE MEDIERS
OPLAGSKONTROL

KONTROLLERET OPLAG

1.131 i perioden 1. juli 2021 – 30. juni 2022

FARMACI NR. 1 - 2025

UDKOMMER

fredag den 10. januar 2025

VAXOL®

12 måneders
holdbarhed
fra åbning

POST

PP

DANMARK

Magasinpost SMP
46446

Vaxol® – for rene og sunde ører

Vaxol er en skånsom øregangsspray til både børn og voksne

Sådan virker Vaxol®

- ✓ Forebygger og behandler vokspropper
- ✓ Fugter tørre øregange
- ✓ Beskytter ører mod vand

Vaxol® ørespray behandler og forebygger voksproblemer og kløe i øregangen. Indhold: Farmaceutisk rensset olivenolie. Læs indlægssedlen for brug. Markedsføres af: Farmacia Nordic. Læs mere på www.vaxol.dk.

Farmacia
NORDIC